

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 18-19 квітня 2019 року)

**Суми
2019**

Людмила Яременко,

старший викладач кафедри мовної підготовки іноземних громадян

Сумського державного університету

Алкудах Алі Таисеер Алі,

студент Сумський державний університет

ІНТЕРІОРИЗАЦІЙНІ ОБШИРИ ЛІКАРЯ СОФІЇ ПАРФАНОВИЧ

Сучасне глобальне інформаційне суспільство вимагає від фахівця майже миттєвої реакції, вміння спрямовувати власні мовленнєві комунікації на результат, моделювати посткомунікативні ефекти, тобто самореалізуватися у спільноті та професії, бути знаним. Отже, відчуття фахової перспективи дає рівень інтеріоризації (за Л. Мацько) особистості (*вміння реалізувати власне я, творити й виражати себе, використовуючи ресурси мови, досягати високого рівня виразності*), а також визнані авторитеті у царині української медицини.

У центрі нашого наукового дослідження є *авторські літературні казки* як лікувальний засіб, такої унікальної особистості – Софії Миколівни Парфанович (1898 – 1968), однієї із перших – жінок-докторів медичних наук, акушера-гінеколога, однієї із фундаторок Гігієнічного товариства у Львові (1928(9) р.). Такий інтеріоризаційний аспект її діяльності майже не досліджувався. **Актуальності** обраній темі додає той факт, що у лютому 2018 р. виповнилося 120 років з часу заснування наукового товариства – лікарської комісії НТШ, органом якого було періодичне видання – «Лікарський збірник», та науково-популярного медичного часопису «Здоровле» (1910 р.) (пізніше «Народне здоров'я» (1928р.) [1, с.10,14], активним дописувачем яких була професор С. Парфанович.

Принагідно зазначимо, що надмету своєї лікарської діяльності Софія Миколівна вбачала у збереженні здоров'я жінки впродовж дітородного віку, народженні здорових дітей; наступальній просвітницькій роботі. У цій площині

ми вже досліджували діяльність лікаря і науковця (див. «Інтерпрофесійні культурно-просвітницькі комунікації доктора медицини С. Парфанович», 2017).

В останнє десятиліття професійна та культурно-просвітницька діяльність доктора медицини С. Парфанович стала об'єктом дослідження науковців: Кіцери О., Павловського М., Мялковської Л., Потяпюк Л., Ганіткевича Я. та ін.. Слід відзначити і роботи польського дослідника І. Білавича, що також вивчав і мемуари лікарки-гігієніста [2].

Джерелом для розвідки стала книга оповідань і нарисів С. Парфанович «Люди і тварини» (1969 р.), що вийшла друком у діаспорі [3]. Ми не ставимо за мету наукове обґрунтування жанрових особливостей літературної казки (оповіді) *про тварин* першої половини ХХ ст., а розглядаємо її як авторський творчий засіб у лікуванні дітей та їх батьків, що базується на здобутках лікарської практики, є виявом високої мовної культури лікаря й науковця, її національного світосприйняття, навіть перебуваючи у далекому зарубіжжі, на американському континенті.

Сама авторка наголошує: *«Завжди, ще змалечку я любила тварин. Вони були моїми наймилішими приятелями, моїми іграшками, моїми сторожами під час хвороби чи нічних страхів. ... Вони були живі і їхнє життя й приносило мені багато нового й цікавого...»*[3, с.7]. По-друге, що важливо й символічно: і в спогадах, і під час написання творів вже зріла жінка й фахівець високого класу відчувала любов і ніжність і до звірів, і до людей, *«Особливо тих, що хворіють, що заповнюють шпитальні кімнати і простягають руки до сонця і моляться за здоров'я»* [там само, с.8]. По-третє, С. Парфанович чітко визначає свою цільову аудиторію – *«Як дуже я хотіла б, щоб ними, окрім батьків, були б ще й діти, була молодь! Бо, якраз для неї оповідання про звірів, хоч не казки, а дійсність»* [там само, с.8]. Отже, саме *«дійсність»*, справжнє повсякденне життя тварин і людей, навіть у тяжких мандрах еміграції, повинне лікувати і тіло й душу. По-четверте, прикметним є той факт, що ця книжка, написана в стилі Михайла Коцюбинського, за висловом редактора й видавця В. Лева [3, с.239], була останньою в житті лікаря й письменниці, по суті її лебединою піснею,

інтеріоризувала її внутрішній світ. С. Парфанович не побачила за життя книгу надрукованою (померла після тривалої важкої хвороби 26.12.68 р. в Детройті, в еміграції).

Слід наголосити, що звернення до цього жанру – короткого оповідання (казки), на нашу думку, не є випадковим: у другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст. цей жанр «літературної казки» набув популярності не тільки серед письменників, а й зокрема лікарів (через професійну діяльність обмежених у часі). Цей феномен, на нашу думку, інтерпретує дослідниця О. Горбонос, яка акцентує увагу на таких «універсаліях» літературної казки, як *рухомість, мінливість, динамічність* й нагадує позицію І. Франка – «... образно-об'ємним співвідношенням авторського начала та народноказкової сюжетності...», «... ті проблески індивідуального, особистого чуття та уподобання авторів для нас тепер найінтересніше...» [4, с. 52]. Отже, як лікар-казкар використовує свій художньообразний ресурс, – чарівну паличку, у лікуванні хворих.

У той же час авторський твір (казка) несе конкретні *дидактичні ідеї* – у нашому випадку – терапевтичні (лікувальні) цілі: заспокоїти, розрадити, відволікти хворого, вселити віру в одужання. Попередньо підсумовуючи, вважаємо слушною думку О. Горбонос – «жанрова матриця літературної казки знаходиться у постійному розвитку у зв'язку з особливостями її пульсації в неідентичних сферах естетичної свідомості різних епох та власне авторських ідіостилів» [4, с. 53].

Наскрізною емоційною домінантою цієї збірки є кішка, що живе поруч із людиною, біля її житла, а також супроводжує родини у життєвих перегонах воєнного лихоліття (друга світова війна); має різні клички. Авторка, розповідаючи, згадувала свого кота *Бицьо* – «... наймиліший, найніжніший, прив'язаний, розумний...» [3, с.8], що залишився вдома, на батьківщині, коли господиня змушена була емігрувати.

Майже всі оповіді збірки «Люди і тварини» написані в одному стилі, зберігають український мовний колорит діаспори першої половини ХХ ст.. Застарілі лексеми зрозумілі з контексту, не вимагають «тлумачення»: «киця»,

«кицька», «ватра», «клячати» - упадати, доглядати, тощо. За приклад, оберемо казку-оповідку про руду кицьку, Руденьку «*Бідна кицька*», що складається з кількох невеликих розділів. Прикметно, що й ця казка починається звичайно з фрази: «*– Ні, я не можу мовчати! Я не можу забути. І хоч знаю, що є багато бідних, хворих людей і що вони потребують співчуття – проте мушу думати про бідну, бідну кицю*» [3, с.188]. Важке таборове життя переміщених осіб у Гегінгені стає тлом для розповіді про звичайне неприкрашене життя цієї кицьки. Руденька прибилася до блоків, де таборилися різні люди, у потребі тепла, ніжних пестоців жіночої та дитячої руки. Муркіт киці нагадував затишок і тепло рідної оселі.

Киця як справжня господиня, свідомо своєї вартості, – почала лови – «*швидко стали боятись рудої киці всі шкідники й оминати табір...*». – Нелегке життя привело вигнанців і руду кицьку до Зоммекасарні, де вони отаборились. Жінці в радість було доглядати кішку, чекати на появу кошенят-кицьликів. Читаємо: «*Киця муркотіла задоволено, хлещучи тепле молочко тонким, рожевим язичком...*» Авторка неодноразово підкреслює, що за життям рудої пухнастої спостерігало багато людей, «*... що приглядалися..., але життям довкола...*» [3, с.192] – психотерапевтичний прийом: змусити хворого побачити біль іншої незахищеної істоти, співчувати їй – інтеріоризація добра й любові.

Список використаних джерел:

1. Заячківська О. Розвиток лікарської комісії наукового товариства ім. Шевченка крізь призму століть (до 120-річчя заснування)/ О. Заячківська, В. Лончина// Медичні науки – праці наукового товариства ім. Шевченка. – 2018. – Т.52. – №1. – С.10–24.
2. Білавич І. Жінки-медики в культурно-освітньому розвитку українства Галичини наприкінці XIX – початку XX сторіччя. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/gsuk_2016_14_11.pdf

3. Парфанович С. Люди і тварини. Оповідання і нариси / С. Парфанович. – Нью-Йорк : Друк. П. Ямніака, 1969. – 244с.

4. Горбонос О. Епістемологія української літературної казки в історико-літературному аспекті: народна казка і літературні традиції / О. Горбонос. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/.../cgiirbis_64.exe?..

Ольга Скварча,

ст. викладач кафедри мовної підготовки іноземних громадян

Сумського державного університету

Сандра Ебосон,

студентка Сумського державного університету

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЯК ІНОЗЕМНОЇ (РІВНІ А1, А2)

Оволодіти українською мовою як засобом спілкування неможливо без знання граматики української мови. Тому питанню відбору ефективних і доцільних вправ на уроці викладач приділяє велику увагу.

Актуальність цієї теми полягає в необхідності ознайомлення викладачів із різними видами вправ і здійсненні правильного підходу до їх відбору з метою забезпечення більш високого рівня оволодіння українською мовою іноземними студентами.

Метою роботи є висвітлення питання про різноманітні типи вправ і пошуки найбільш ефективних завдань на уроках української мови, узагальнення досвіду, накопиченого в процесі викладання УЯІ.

Завдання дослідження – розглянути шляхи досягнення високого рівня сформованості основних мовних компетенцій на уроках української мови за допомогою вправ як основної форми навчальної роботи іноземних студентів.